

Beslispunten;

1. Kennis nemen van bijgevoegde brieven van Provincie Gelderland over de indeling van omgevingsdiensten in Gelderland
  2. Instemmen met het blijven uitvoeren van het plan van aanpak zoals eerder in het AB vastgesteld.
-

Inleiding.

Recent heeft de opdrachtgeversboard van Gelderse omgevingsdiensten plaatsgevonden en zijn de AB-voorzitters met de Provincie in gesprek gegaan over de toekomstige inrichting van het OD-landschap in Gelderland. Juist daarvoor heeft de Provincie bijgevoegde brief uitgebracht. Het standpunt dat de Provincie hierin inneemt is verrassend; zij richten zich voorsnog op de doorontwikkeling naar een enkele omgevingsdienst voor heel Gelderland. De brief met de achterliggende nota en de reactie vanuit de opdrachtgeversboard is bijgevoegd bij deze mail. Hieronder volgt een reactie met een voorstel voor het vervolg.

Beoogd effect.

Komen tot een gezamenlijk standpunt en aanpak over de positie van OD Rivierenland in Gelderland.

Reactie op Provinciaal standpunt.

Het voorstel van Gedeputeerde Staten van 2 juli jongstleden is direct vormgegeven als Statenbrief. GS committeert zich daardoor, ondanks alle kanttekeningen die in de statenbrief staan, politiek aan deze oplossingsrichting. Een voorafgaande consultatieronde langs gemeenten en/of OD's was in deze op zijn minst netjes geweest. In het gesprek op 11 juli met de AB-voorzitters en directeurs van de ODs heeft gedeputeerde Ans Mol het provinciale standpunt genuanceerd. De Staten wilden ook geïnformeerd worden en een bespreekstuk met een consultatie zou dan in tijd niet meer passen. Het nu geschetste voorkeursscenario moet niet direct gezien worden als het eindscenario, er zijn nog allemaal tussenvormen die bespreekbaar zijn. In de volgende stap zou de vraag wat wij ervan denken en vinden, meegenomen moeten worden. Dan wordt het gekozen scenario uitgewerkt. In het overleg met de gedeputeerde is afgesproken dat elk AB een reactie geeft op het standpunt van GS. Daarnaast was er op 22 september een vervolgspraak met de voorzitters van de AB's en directeurs van de OD's met de gedeputeerde.

De notitie haakt aan bij de rapporten van Van Aartsen, Lysias en recent de midterm review door de commissie Sorgdrager/ Van Aartsen van het IBP. Die laatste constateert onvoldoende doorontwikkeling, institutionele belemmeringen en vrijblijvendheid in de verbeterinzet voor het VTH-stelsel.

Geen van de Gelderse diensten voldoet aan de robuustheidscriteria.

- De milieumzet varieert van 10 tot 16,6 mio, alleen ODRA voldoet aan het omzet criterium.
- Gemiddeld is 70 tot 90% van het personeel in vaste dienst.
- De diensten voldoen alleen aan alle kwaliteitscriteria met behulp van samenwerkingsverbanden.
- Alle diensten hebben congruente werkgebieden.

De stelselverantwoordelijkheid wordt in wetgeving (nu in voorbereiding) verder "geinstrumentaliseerd" waardoor de invloed van het Rijk sterker wordt, ook op de robuustheid criteria. De stok achter de deur wordt dus vormgegeven. De oriënterende gesprekken van de Provincie met gemeentelijke bestuurders over het VTH stelsel geven volgens de Provincie geen

eenduidig beeld. Veel gemeenten zien de noodzaak tot opschaling maar willen niets opgelegd krijgen. Veel bestuurders denken toe te kunnen werken naar robuustheid terwijl er soms grote gaten op te vullen zijn. De tevredenheid over de OD binnen het verzorgingsgebied van de OD wisselt. Ans Mol ziet vooral de kwetsbaarheid van eenling functies in kleinere OD's als een probleem.

Criteria die de Provincie heeft toegepast voor de scenario-keuze zijn;

- Congruentie in maatschappelijke opgaven, gebiedskarakter en type bedrijvigheid.
- Maatschappelijke opgaven; klimaat, circulariteit, ZZS, leefomgeving, wonen, natuur.
- Bestuurlijke wil; bestuurlijk draagvlak; bestuurlijke wens is goede kwaliteit tegen redelijke prijs. Maar hoe meer bestuurders, hoe lastiger de afstemming.
- Kwaliteit; criteria, innovatie, informatiehouding.
- Kwetsbaarheid in omvang en weerstandvermogen.
- Balans in nabijheid en distantie.

Scenario's die hieruit voortkomen;

Scenario A1; OD-Veluwe samen met ODDV, Rivierenland samen met Nijmegen en zuidelijk deel van ODRA, Achterhoek samen met noordelijk deel van ODRA (Liemers).

Scenario A2; driedeling conform de waterschappen, grofweg; Achterhoek inclusief de Liemers, Veluwe inclusief de vallei en Rivierengebied (ODR en ODRN). Dan zouden de thuishaken van de Provincie over kunnen gaan naar deze OD's, die dan sterk genoeg zouden zijn.

De scenario's gaan uit van een driedeling van de Provincie. Maar er wordt nergens onderbouwd waar het getal 3 vandaan komt, noch welke andere indelingen mogelijk zijn. Deze scenario's zouden leiden tot stabielere samenwerking aan maatschappelijke opgaven, minder kwetsbaarheid financieel, behoud van nabijheid, werkbaar omvang van bestuurlijke partners. Dichter aansluiting bij het waterschap ivm focus op waterkwaliteit is een reden voor de driedeling, maar de OD's werken nu beperkt samen op dat vlak.

Scenario B, de veiligheidsregio's; Gelderland Noord, Midden en Zuid. Dit levert een minder congruente indeling en grote verschillen in omvang van de werkgebied, maar is wel beter ingericht op maatschappelijke opgaven en is minder bestuurlijk ingewikkeld (bestaande samenwerkingsverbanden). Provinciale thuishaken zouden ook dan naar OD's gaan.

Scenario C; Een enkele OD voor Gelderland. Voor alle taken op het vlak van VTH. Niet alleen basistaken op het vlak van milieu, maar ook op het vlak van Briks. Dit komt tegemoet aan de complexiteit van de opgaven; nauwelijks kwetsbaarheden, stevig in kennis en innovatie, indirecte kosten nemen af. De Provincie krijgt een enkele partner op VTH. Provincie kan daar vertrouwd haar thuis taken onder brengen. Nadelen zijn de bestuurbaarheid en de bestuurlijke wil om deel te nemen in zo'n grote onbestuurbare moloch. Nabijheid verdwijnt. Delen kunnen worden ondervangen door te werken met regiokantoren. Dit betekent dat de huidige regio-indeling wordt losgelaten en gewijzigd in een provincie-brede OD waarna nieuwe regiokantoren de problemen dan weer verzachten. De Briks taken zullen dan ook onder druk komen te staan, wat aanleiding kan zijn tot het ontstaan van Gemeenschappelijke regelingen voor alleen de Brikstaken.

De keuze die aan de staten wordt voorgelegd is ten faveure van scenario C; een enkele OD. De scenario's worden met een eenvoudige swot analyse tegen elkaar afgezet. De voordelen van dit scenario C zijn eigenlijk allemaal provinciale belangen. In de notitie staat al dat dit scenario bestuurlijk op weerstand zal stuiten.

Conclusies vanuit de AB-voorzitters:

- Inhoud moet centraal staan, de kwaliteit van de leefomgeving
- Nabijheid, zichtbaarheid en lokale herkenbaarheid zijn belangrijk
- Gemeenten moeten betrokken worden zowel vanuit de opdrachtgevers rol als de eigenaarsrol
- Proces tot nu toe is niet zorgvuldig ook naar de medewerkers toe
- 2 jaar is niet haalbaar

Gevolgen voor het plan van aanpak ODR

Op 11 maart 2024 heeft het AB ingestemd met het plan van aanpak robuustheid van ODR. Van alle robuustheidscriteria voldoet ODR niet aan het criterium van de minimale omzeteis van 16,5 miljoen omzet op milieutaken. In het DB en AB is meermalen gesproken over scenario's zoals fusie of herindeling van gemeenten in Gelderland om dit probleem op te lossen. Uit afwegingen van bestuurbaarheid, nabijheid en congruentie met het werkgebied is in het plan van aanpak vastgelegd dat –zonder andere scenario's uit te sluiten- primair wordt ingezet op uitbreiding van dienstverlening door ODR op milieugebied. Daarvoor zijn ideeën geïnventariseerd en hebben gesprekken plaatsgevonden met bestuurders en ambtelijk vertegenwoordigers van gemeenten en Provincie.

Om verschillende redenen blijkt dat de volgende stap in het proces om te komen tot die gezochte uitbreidingsmogelijkheden moeizaam verloopt. Soms zijn taken binnen de gemeente al goed belegd, wil men bepaalde taken dichtbij houden of ziet men niet direct de meerwaarde. Hierbij helpt de recente interne onrust bij ODR niet. De belangrijkste reden voor de terughoudendheid is echter te vinden in de soms onzekere financiële situatie van gemeenten in de komende jaren. Bovengenoemd initiatief van de Provincie met een geheel ander alternatief scenario haalt ieder gevoel van urgentie op het uitbreidingsscenario geheel onderuit. Zonder meer voortzetten van dit scenario is op dit moment om al deze redenen lastig.

ODR ziet overigens mogelijkheden op het vlak van dienstverlening aan gemeenten die niet alleen bijdragen aan het behalen van de robuustheidseis, maar die gemeenten ook helpen om ondanks de financiële opgaven van de aankomende jaren, zo goed mogelijk inhoudelijke ambities te realiseren.

Dit vraag om ofwel wijziging ofwel herbevestiging van de ingeslagen weg. Daarbij lijkt het nu niet opportuun om niets te doen en de ontwikkelingen af te wachten. De kans neemt dan toe dat we geconfronteerd worden met een scenario dat we niet willen, maar waar we niet meer onderuit komen. Op dit vlak zou het helpen om ook voor de omzeteis robuust te zijn of snel te kunnen worden. Als fusie of herinrichting van gemeenten nog steeds niet de voorkeur van het AB heeft, dan is een herbevestiging van de bestuurlijke wens om te komen tot uitbreiding van dienstverlening noodzakelijk. ODR zal zich dan in vervolg op de AB-vergadering herbezinnen op de volgende stap om dit proces vlot te trekken. Dit verdient de voorkeur van ODR.

Bijlagen:

- Brief Provincie inzake versterking VTH-stelsel
- Notitie scenario's vth uitvoering
- Reactie opdrachtgeversboard